

Helmut Juros

"Aktuelle Themen der Moraltheologie", Johannes Gründel, München 1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 42/4, 227-228

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

cenianie historycznych uwarunkowań objawienia i teologii. Zostają podjęte zasadnicze kwestie z dziedziny rozwoju dogmatów: stosunek objawienia i dogmatu, sens i granice konkluzji teologicznych, czynniki rozwoju dogmatów, ich powiązanie między sobą, historyczność objawienia i dogmatów, stosunek Pisma św. i dogmatu, funkcja dogmatów w życiu Kościoła itp. Nauczanie Kościoła, zwłaszcza II Soboru Watykańskiego, wyraźnie stara się pozostawić teologii katolickiej swobodę w wyjaśnianiu związku między postawą Kościoła (zakończenie i niezmiennność objawienia) a faktami relacjonowanymi przez historię dogmatów. G. Söll słusznie stwierdza, że granice tej swobody z natury rzeczy są stosunkowo wąskie, gdyż nie można zrezygnować z tradycyjnego przekonania o trwaniu w Kościele tego samego objawienia, a zarazem trzeba wytłumaczyć homogeniczność rozwoju jego zrozumienia. Wiele współczesnych wyjaśnień wykracza poza te ramy hołdując współczesnej awersji względem „dogmatu” i „dogmatyzmu”. Podkreślanie historyczności (zresztą rozmaicie pojmowanej) objawienia i sformułowań dogmatycznych nierzadko prowadzi do kwestionowania tożsamości treści wiary.

Dzieło stanowi cenną syntezę pomocną, nawet wręcz niezbędną dla wniknięcia we współczesne teorie katolickie na temat historii i rozwoju dogmatów.

Ks. Henryk Bogacki SJ, Warszawa

Johannes GRÜNDEL, *Aktuelle Themen der Moraltheologie*, München 1971, Don Bosco Verlag, s. 232.

Autor książki jest profesorem zwyczajnym teologii moralnej i dziekanem wydziału teologicznego uniwersytetu w Monachium. Zalicza się do tych naukowców, znanych i cenionych także poza krajami języka niemieckiego (w ub. roku przebywał z wykładami gościnnymi m. in. w niektórych ośrodkach akademickich w Polsce), którzy niestrudzenie usiłują „przełożyć” odpowiedź teologii moralnej na język zrozumiały dla współczesnych ludzi. Jego troska o komunikatywność z czytelnikami, a często także z audytorium w ośrodkach duszpasterskich, zmierza nie tylko w kierunku przekazywania chrześcijańskiej nauki moralnej w sposób czytelny dla nowocześnie myślącego człowieka, lecz także w kierunku odwrotnym — w celu trafnego odbioru aktualnie niepokojących problemów moralnych, które wymagają pilnego wyjaśnienia. W rezultacie bogatej działalności odczytowej i publicystycznej Gründela powstał nowy zbiór artykułów, podobny (lecz bardziej naukowo opracowany) do wcześniejszej jego pracy *Fragen an den Moraltheologen*. Proponowane przez niego rozwiązania problemów w świetle współczesnej teologii moralnej mają ułatwić ludziom wypracowanie postawy, jaką im dyktuje wiara chrześcijańska. Autor pragnie przez to przyczynić się do integracji chrześcijaństwa z dzisiejszym społeczeństwem oraz do większej wiarygodności Kościoła, który nie może uchylić się od podjęcia palących kwestii współczesnego człowieka.

Zalicza on do nich zagadnienie seksualizmu, homoseksualizmu, przyjemności i ascezy, rozwodów, przerywania ciąży, uzasadnienia norm etycznych, autorytetu i reformy prawa karnego. Jakkolwiek zagadnienia te wyraźnie tworzą dwie grupy: 1) problemy z zakresu życia seksualnego i małżeńskiego; 2) problemy związane z zagadnieniem norm etycznych i prawnych, w zestawieniu jednak zaznacza się ich przygodne powiązanie w całość jedynie kłamarą współczesności, a nawet tylko aktualności dla społeczeństwa zachodniego. Ten aspekt pracy wydaje się sprawozdawcy szczególnie interesujący, co bynajmniej nie oznacza, że nie dostrzegł innych aspektów czy walorów godnych zainteresowania, zwłaszcza w płaszczyźnie merytorycznej wywodów autora.

Otóż omawiana praca jest przykładem pewnej specyficznej sytuacji, w jakiej załazła się faktycznie uprawiana teologia moralna. Znamionuje ją

duża ilość publikacji poświęconych szczegółowym zagadnieniom moralnym, podjętym pracownice przez teologów moralistów zachodnich. Ich wysiłek budzi szacunek, ale też daje powód do refleksji. Poszczególni autorzy bowiem są w stanie wydawać całe kolekcje tematów i ich faktyczne opracowanie może stanowić kompendium zagadnień i szczegółowych typów postępowania chrześcijanina, które tradycyjnie znalazły swoje podręcznikowe ujęcie w tzw. teologii moralnej szczegółowej. Tego rodzaju edycja, oprócz pewnych zabiegów czysto redakcyjnych, nie powinna stwarzać tym autorom większych trudności. Tym bardziej, że wśród nich istnieje daleko idąca zgodność w rozstrzygnięciu o kwalifikacji moralnej poszczególnych typów postępowania. Tymczasem nie widać, mimo wielkiego zapotrzebowania społecznego na publikacji, w której usiłowanoby całościowo ogarnąć postępowanie chrześcijanina we wszystkich zasadniczych relacjach. Nawet nie mówi się o zamierzeniach w tym kierunku, głosząc programowo aktualną niemożność wykonania takiego zadania. Co powstrzymuje tych autorów o bogatej twórczości od napisania teologii moralnej szczegółowej? To pytanie chciałoby się zaadresować do autora recenzowanej książki. Czy brak zwartej i odpowiadającej podstawowym postulatom metodologii koncepcji teologii moralnej, możliwy do stwierdzenia u wielu pisarzy i publicystów teologicznych, leży u podstaw solidaryzmu Gründela z innymi autorami rozpraw na tematy etyczne? Lektura książki raczej nasuwa pytanie, jaka jest teologia moralna Gründela, z którą zdradza się „po drodze” rozwiązując konkretne zagadnienia moralne? Czytelnika interesuje nie tylko to, co autor powiedział na dany temat, lecz także i to przede wszystkim pytanie o to, dlaczego wygłasza takie czy inne twierdzenia. Dlaczego autor nie powieła tradycyjnych odpowiedzi klasycznej teologii moralnej, a równocześnie wyraźnie odcina się od niektórych współczesnych rozwiązań ekstremistycznych? A nawet gdy jego umiarkowane stanowisko jest jednomyślne z innymi autorami w rozstrzygnięciu kwalifikacji moralnej określonych postaw i działań, jednocześnie nie musi reprezentować tego samego typu strukturalnego teorii teologicznomoralnej, w ramach której uprawomocnienia proponowane oceny i normy moralne. Sformułowanie jednak adekwatnej odpowiedzi na pytanie o koncepcję teologii moralnej Gründela jest zadaniem wykraczającym poza granice zwykłej recenzji.

Ks. Helmut Juros SDS, Warszawa

Jerzy SZACKI, *Tradycja. Przegląd problematyki*, Warszawa 1971, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 291.

Teologiczną teorię tradycji uznał p. Szacki za nazbyt specyficzną, aby można się było nią w czymkolwiek inspirować, czy w ogóle brać ją pod uwagę przy opracowywaniu ujęcia ogólnego (s. 95). Trudno o to mieć żal do autora. Przestudiowanie dorobku teologicznego na tym polu pod kątem możliwości wykorzystania go dla celów ogólnych — chociaż mogłoby dać ciekawe wyniki — wymagałoby specjalnego przygotowania, a i życzliwej aprobaty dla intelektualnych wartości refleksji teologicznej.

Niedobrze jednak by było, gdyby również teolog nie interesował się tym, co na temat badanej przez niego problematyki mają do powiedzenia filozofowie. To co specyficzne wydaje się bardziej związane z tym co ogólne, aniżeli odwrotnie. Dzisiaj jesteśmy szczególnie wrażliwi na to, aby teolog, badając swoje zagadnienia, nie ograniczał się do ich warstwy specyficznie teologicznej. Obojętność wobec myśli filozoficznej, czy w ogóle wobec aktualnych wydarzeń intelektualnych, nie tylko pozbawiałaby problematykę teologiczną jej ogólnoludzkiego kontekstu (byłoby to tyle samo, co odcięcie teologii od współczesności), ale prowadziłaby do ubożenia i kostnienia nawet tego, co w problematyce jest specyficznie teologiczne. Choćby z tych względów oma-